

Црвени аутомобил: www.ester.rs

Истраживачки задаци

Историјске новине:

Историјска издања новина се могу наћи на следећим линковима:

[Народна библиотека Србије](#)
[Универзитетска библиотека "Светозар Марковић"](#)

Важи за све задатке у којима се препоручује истраживање старих издања новина.

Сцена 1 – Дан на тркама

1. Истражи зашто је 3. септембар важан за почетак Другог светског рата.
2. Какав је био положај Јевреја у нацистичкој Немачкој у том историјском тренутку?
3. Анализирај плакате са слике и закључи зашто се предратни Београд сматрао једном од важних културних престоница на Балкану.
4. Немачки возачи Манфред фон Браухич и европски првак Херман Ланг, обојица из немачког тима Мерцедес-Бенц, сматрани су за фаворите на великој аутомобилској трци у Београду. Али трка је узела неочекивано драматичан ток и победа је обојици ипак измакла. Истражи ко је победио, и шта се догодило? Да ли је у трци учествовао и неки српски возач? Колико је била дугачка стаза око Калемегдана? Коју највећу брзину су достигали болиди током трке? Колико гледалаца је присуствовало трци?
5. Да ли су на трци учествовали возачи из Француске и Енглеске? Објасни зашто?
6. Истражи како су изгледали путнички аутомобили у то време. Који аутомобилски модели су били најпопуларнији у Србији, и у Европи?
(Сугестија: у оквиру истраживања можете посетити Музеј аутомобила у Београду).
7. Истражи ко је био Сава Шумановић?

Историјске новине

1. ”Политика“ ([3.](#) и [4.](#)) и „Време“ од [3.](#) и [4.](#) септембра 1939.
 - 1.1. Пронађи и анализирај вести везане за аутомобилску трку.
Анализирај и друге најважније вести објављене у новинским издањима та два дана.
 - 1.2. Пронађи вести о отварању изложбе сликара Саве Шумановића.
Колико дела је изложено? Кома је намењен сав приход од изложбе?
2. „Време“, 3.9.1939. [стр 10](#) – вест о утакмици између Југославије и Пољске.
3. Истражи и друге чланке у том издању. Закључи зашто је неизвесно да ли ће се утакмица одржати.
4. Прелистај и остале чланке у овим новинама.
5. Шта можемо закључити о политичкој ситуацији у свету, у Југославији и Србији?
6. Шта можемо закључити о свакодневном животу?

Сцена 2 – Посета сајму

1. Када је основан Београдски сајам?
2. Због чега се Београдски сајам сматра једном од најзначајнијих модернизацијских тековина предратног Београда?
3. Какав је био положај Јевреја у Краљевини Југославији када је почео Други светски рат у Европи?
4. Какав је положај Јевреја у Немачкој у исто време?
5. Истражи где, када и како се одвијало емитовање првог телевизијског програма на Балкану?
(Сугестија: истражи на интернету базе историјских новина од 9-19. септембра 1938)
6. Истражи какве су све изложбе и који су разни технички и други новитети били представљени на Сајму током његовог постојања.
Одабери неколико примера и направи презентацију.

Задаци на локацији

Истражи како је изгледао Београдски сајам пре Другог светског рата. Пронађи на интернету историјске фотографије и мапу различитих павиљона сајма. Неки од објеката су срушени после рата, неке нови објекти су изграђени, а неки од оригиналних из тог времена су још увек ту. На локацији, пронађи историјске грађевине које су постојале пре рата у време Београдског сајма. Истражи где је био улаз у Сајам, и којим путем су грађани Београда долазили да посете Сајам. Направи фото-репортажу.

Историјске новине

1. “Београдске општинске новине“, 1. 5. 1940. [стр. 7](#) – ”Поводом овогодишњег Београдског пролећног сајма”.
 - 1.1. Истражи у којим павиљонима су Александар и његов отац могли разгледати аутомобиле.
 - 1.2. Објасни са којим потешкоћама су се организатори Сајам суочили, па чак размишљали да ли га уопште треба организовати ове године?
 - 1.3. Истражи колико посетилаца је било на пролећном Београдском сајму?
Наведи неке примере домаћих и иностраних фирми, као и производе које су изложили на пролећном сајму.
2. “Време“, 10.3.1940. рубрика ”[Београдски живот](#)” – ”Предавања”, као и ”[Политика](#)” од истог дана.
3. Истражи о чему је гдин Демајо држао предавање у Јеврејској читаоници.
4. Прелистај и остале чланке у овим новинама.
 - 4.1. Шта можемо закључити о политичкој ситуацији у свету, у Југославији и Србији?
 - 4.2. Шта можемо закључити о свакодневном животу?

Сцена 3 – Бар мицва

1. Потражи на интернету и сазнај шта је Бар мицва?
2. Истражи на интернету у чему је разлика између традиционалног јеврејског календара и онога који ми користимо?
Како се зове календар који ми користимо? Истражи и наведи неке од различитих календара који се данас користе у свету?
3. Истражи зашто Павле више не може да студира у Прагу, већ размишља о томе да студира у Швајцарској?
4. Због чега у Београд стижу јеврејске избеглице из Беча?
5. У разговору пред Синагогом помињу се Kristallnacht и Anschluß Österreichs. Истражи те појмове. Због чега су београдски Јевреји забринути?

Историјске новине

1. У „Политици“ је тог дана ([12. мај](#), 1940) објављен чланак о томе да Чарли Чаплин снима нови филм ”у највећој тајности”.
 - 1.1. Истражи о којем филму се ради? По којој сцени је овај филм највише познат?
 - 1.2. Размисли зашто је Чарли Чаплин снимио тај филм баш у то време, и шта је желео њиме да поручи?
2. Погледај рубрику ”Женски свет” у листу „Политика“ од тог дана.
 - 2.1. Истражи како се у Београду и у другим европским метрополама одевало у то време
3. Прегледај ударне вести објављене у „Политици“ тог дана и анализирај шта се у то време дешава у Европи.
 - 3.1. Упореди рубрике ”Женски свет”, ”Шта мора знати савремени борац”, и ”Туђи хумор”. Размисли шта их повезује.
 - 3.2. Закључи до које мере је рат који бесни Европом присутан у новинама. Објасни своје закључке.
 - 3.3. Размисли да ли је целокупна ситуација бринула грађане Србије? Због чега?
4. ”Време”, [26.1](#), 1940. – Суђење у Петровграду (*данас Зрењанин*) секретару Љотићевог ”Збора”
5. ”Време”, [5.2](#), 1940. – Извештај годишње скупштине јеврејске читаонице у Београду
 - 5.1. Истражи шта је то ”Љотићев Збор”? Због чега је у Петровграду суђено секретару Љотићевог ”Збора”?
Који стручњаци су позвани од стране суда да својим експертским знањем утврде да ли су тврдње оптуженог истините?
Какве су закључке они представили суду?
Како се такав криминални преступ стручно назива? Да ли закон против таквих дела важи данас у Србији?
 - 5.2. Истражи и закључи какав је положај Јеврејске мањине у Србији у то време.

6. "Време", [6.3](#).1940. – Лажни пасоши за јеврејске избеглице
7. "Време" [13.3](#).1940. – Епилог афере са фалсификованим пасошима
8. "Време" [2.4](#).1940. – 250.000 Јевреја се спрема да се иселу Палестину
 - 8.1. Истражи ко је адвокат бранилац на суђењу због набављања лажних пасоша.
 - 8.2. Због чега Јеврејима из разних европских земаља требају лажни пасоши? Откуд они у Југославији?
 - 8.3. Истражи у каквој је ситуацији јеврејска заједница у Немачкој, Аустрији и Румунији.
9. Прелистај и остале чланке у овим новинама.
 - 9.1. Шта можемо закључити о политичкој ситуацији у свету, у Југославији и Србији?
 - 9.2. Шта можемо закључити о свакодневном животу?

Сцена 4 – Ханука 1940.

1. Истражи на интернету шта је Ханука. Зашто се тај дан празнује?
2. Који су обичаји везани за тај празник?
3. Истражи како су изгледале играчке у то време? Упореди са играчкама данас.
(Сугестија: посети Музеју науке и технике у Београду и прегледај збирку у одељењу Музеја играчака.)
4. Истражи више о продавници ”Тивар”. Какво је то било предузеће и која му је била основна делатност?
5. Пронађи на илустрацији рекламу ”Шонда”.
Истражи шта је то ”Шонда”? Ко је био Михаило Мика Шонда и каква је била његова судбина?
6. Које су трамвајске линије возиле кроз Београд у то време?
Истражи како је развијан градски саобраћај у Београду пре Другог светског рата?
Колико трамваја је страдало у бомбардовању Београда 1941. године?
7. Упореди Теразије пре рата и данас.
Да ли и данас трамваји пролазе Теразијама?
8. За Хануку се користи свећњак ”ханукија” који има осам кракова и девети у средини.
Али осим ханукије која се користи за празник Ханука, Јевреји користе још један специфичан свећњак у другим приликама.
Истражи какав је то свећњак, како се зове и када се користи.

Историјске новине

1. ”Политика” 5.10.1940, [стр. 6.](#)
 - 1.1. Анализирај Уредбу којом се Јеврејима у Југославији ограничава да тргују са храном.
2. ”Политика” 6.10.1940, [стр. 8.](#)
 - 2.1. Анализирај Уредбу о ограничењу школовања лица јеврејског порекла.
3. ”Време” 6.10.1940, [стр. 6.](#) и [7.](#)
 - 3.1. Анализирај ове две стране новина.
4. ”Време” 16.10.1940, [стр. 6.](#)
 - 4.1. Анализирај чланке ”Сомборску чаршију држе Јевреји” и ”Без продужетка дозволе страним држављанима Јеврејима у Скопљу”
 - 4.2. Подсети се чланака из прошле сцене: ”Време” 26.1.1940. – Суђење у Петровграду (данас Зрењанин) секретару Љотићевог ”Збора”, и ”Време” 5.2.1940. – Извештај годишње скупштине јеврејске читаонице у Београду.
Упореди и закључи на који начин поједини чланци представљају Јевреје у Југоиславији у фебруару, а како у октобру 1940. Размисли шта је утицало на ову промену.
5. Прелистај и остале чланке у овим новинама.

- 5.1. Шта можемо закључити о политичкој ситуацији у свету, у Југославији и Србији?
- 5.2. Шта можемо закључити о свакодневном животу?

Сцена 5 – Бомбардовање Београда

1. Када је почео Други светски рат на простору Југославије?
2. Истражи на интернету који су били узроци напада Сила Осовине на Југославију.
3. Зашто је шифровани назив за бомбардовање Београда био „Операција одмазда“?
4. У колико сати је почело бомбардовање Београда?
Размисли зашто су Немци извршили бомбардовање баш тада.
5. Истражи ко је Брик Брадфорд?

Историјске новине

1. ”Политикин забавник”
 - 1.1. Пронађи у архиву на интернету ”Политикин забавник” који Александар чита са Селмом.
Којег датума је изашао тај број ”Политикиног забавника”?
Који се све стрипови појављују у том броју?
Истражи када је изашао први број Политикиног забавника?
2. “Политика“ [3.4.1941.](#) и [5.4.1941.](#)
 - 2.1. Пронађи чланке ”Лажне вести о лошем положају Немаца у Србији” и ”Иностранци листови говоре да је положај Немаца лош”
Закључи због чега неки страни листови објављују такве чланке о Југославији?
 - 2.2. Пронађи чланке ”Уредба о војној дисциплини”, ”Више него икад, данас смо уједињени” и ”Велики војни указ – унапређен велики број активних и резервних војника”
Закључи до које мере се ратна опасност озбиљно приближила Југославији.
 - 2.3. Пронађи чланак ”Француска влада и даље уклања Јевреје из државне службе”.
3. Прелистај и остале чланке у овим новинама.
 - 3.1. Шта можемо закључити о политичкој ситуацији у свету, у Југославији и Србији?
 - 3.2. Шта можемо закључити о свакодневном животу?

Сцена 6 – Окупација

1. Истражи на интернету колико је жртава било у бомбардовању Београда 1941. Шта се догодило са зградом Народне библиотеке, и са књигама и историјским документима непроцењиве културне вредности који су у њој чувани? Шта се догодило са Зоолошким вртом?
2. Ко су фолксдојчери?
3. Зашто су окупатори тражили да се Јевреји региструју? Зашто су морали да носе жуте траке? Шта оне симболишу?
4. Наведи које су све забране донете за Јевреје на основу наредби окупаторских власти.
5. Истражи на интернету шта значи натпис „V“ на трамвају? Размисли зашто су окупатори окачили заставе са тим знаком по улицама и зградама и по трамвајима у Београда?
6. Који је био циљ репресивних мера (претње, хапшења, вешања, јавне егзекуције) окупатора над цивилним становништвом?
7. Какве акције против окупатора и његових помагача организује покрет отпора у Београду у току лета 1941. године? Који су циљеви тих акција? Наброј неколико конкретних примера акција покрета отпора.
8. Анализирај и упореди сцену 4 и сцену 6. Како изгледају Теразије пре и после окупације? Какви су плакати налепљени на стубовима?

Задаци на локацији

Пронађи на интернету, и међу другим изворима, историјске фотографије последица бомбардовања Београда. Направи упоредну фото-репортажу о најзначајнијим локацијама и грађевинама које су страдале у Бомбардовању, користећи старе фотографије, и правећи нове на истим местима.

Историјске новине

1. "Општинске новине", [26.4.](#) 1941.
 - 1.1. Наведи које су антијеврејске мере су објављене у овом броју.
 - 1.2. Анализирај мале огласе на [стр. 4.](#) и закључи откуда толико огласа такве врсте.
2. "Општинске новине", [30.4.](#) 1941.
 - 2.1. Наведи које су антијеврејске мере су објављене у овом броју.
 - 2.2. Анализирај "Саопштење о правним прописима које издају немачки заповедници".
3. "Општинске новине" [9.5.](#) 1941.
 - 3.1. Наведи које су антијеврејске мере су објављене у овом броју.
4. "Општинске новине", [11.5.](#) 1941, број 29.

- 4.1. Анализирај уводни чланак ”Рајх служи само миру...” и неколико чланака на стр. 1. и [2.](#)
Размисли да ли ти чланци објективно преносе стварно стање ствари?
Истражи шта је и по чему се одликује пропаганда?
Истражи ко је био најпознатији творац пропаганде у нацистичкој Немачкој.
- 4.2. Погледај оглас под ”Разно” на [стр. 4.](#) на немачком и српском језику.
Уочи дискриминаторске елементе у огласу. Који елементи нацистичке идеологије прожимају овај оглас?
5. ”Општинске новине“, [27.5.](#)1941, број 35.
 - 5.1. Наведи које су антијеврејске мере су објављене у овом броју.
 - 5.2. Анализирај какав се програм пушта на радију за време окупације.
 - 5.3. Прочитај упозорење Крајскомандатуре грађанима Београда у вези опхођења према немачким војницима.
Закључи каква атмосфера влада у Београду и какав је однос између окупатора и становништва града?
 - 5.4. Истражи ко је Драгомир Драги Јовановић који је потписник неколико наредби објављених у овом броју.
6. ”Општинске новине” 2.6.1941, број 51 [стр. 3.](#)
 - 6.1. Прочитај извештај о филму ”Вечити Јуда”.
Закључи с којим циљем је Филмски одсек Намачког министарства за пропаганду израдило овај филм?
Због чега се Јевреји приказују и описују као да ”нису људска бића већ паразити”?
Размисли зашто се баш у овом тренутку такав филм приказује у Србији?
7. ”Општинске новине” [7.6.](#)1941, бр 56.
 - 7.1. Пронађи наредбу да се сви Јевреји морају пријавити полицији на Ташмајдану.
Закључи с којим циљем су прављени спискови Јевреја?
 - 7.2. Пронађи наредбу грађанству да пријаве радио апарате.
Размисли зашто окупатор захтева да се сви радио апарати пријаве?
8. Прелистај и остале чланке у овим новинама.
 - 8.1. Шта можемо закључити о политичкој ситуацији у свету, у Југославији и Србији?
 - 8.2. Шта можемо закључити о свакодневном животу?

Сцена 7 – Бекство

1. Због чега су Јевреји морали да се јављају свако јутро на зборно место на Ташмајдану?
2. Објасни шта је значила наредба „100 за једног“.
3. Зашто их транспортују према Аутокоманди?
Шта се тамо налазило за време Другог светског рата?
4. Када је скочио са камиона, размисли где је Павле могао да побегне?
Размисли где је све био док није стигао до партизана?
Да ли је неко морао у томе да му помогне?
5. Истражи шта је признање ”Праведник међу народима”?
Наведи неколико примера ”Праведника” у Србији.
6. Анализирај који исти лик се појављује на илустрацијама 2, 4, 6 и 7, осим Александровог оца?
Анализирај каква је његова улога пре, и за време окупације?

Задаци на локацији

Направи фото-репортажу о сцени 7:

- где су се Јевреји ујутро пријавили,
- где су у току дана били на принудном раду, и
- где је отприлике Павле искочио са камиона и побегао.

Ми не можемо знати тачно којим путем је Павле побегао, јер о томе немамо никакве податке. Направи анализу на локацији, и сачини фото причу о томе којим путем је Павле можда бежао са тог места, и где му је ту негде у околини било најзгодније да се сакрије док Немци нису одустали од потере и одвезли се даље са остатком заробљеника путем Топовских шупа.

Сцена 8 – Синагога за време окупације

1. Истражи више о свакодневном животу грађана Београда за време окупације. Које су их све тешкоће задесиле?
Закључи како су се Јевреји за време окупације сналазили и преживљавали, с обзиром да су им била ускраћена многа права?
Размисли које антијеврејске мере и наредбе су посебно погађале Јевреје када је у питању снабдевање?
2. Каква је била намена Синагоге током окупације?
Зашто су Немци одабрали баш зграду Синагоге?
3. Истражи да ли та зграда и данас постоји и каква је њена намена?
4. Упореди ситуацију у којој су се налазили Јевреји пре и после окупације кроз упоредну анализу сцена 2. и 8.
Анализирај сусрет Александровог оца Рихарда са господином Демајом на Београдском сајму (сцена 2) с једне,
и како се Александрова мајка припремала да изађе из стана, и како се осећала на улици (сцена 8), са друге стране.
5. Упореди илустрације сцене 3. и сцене 8.
Опиши каква је разлика. Објасни шта се догодило.
6. Истражи шта је Рош-хашана и какви се обичаји везују за тај празник?

Задаци на локацији

Направи фото-репортажу о Синагоги Сукат Шалом.

Истражи да ли је у Београду било још синагога пре Другог светског рата?

Шта се десило са њима? Направи фотографије тих локација.

(Сугестија: посети Јеврејски историјски музеј у Београду)

Сцена 9 – Растанак с оцем

1. Каква је била превасходно намена концентрационог логора Топовске шупе?
2. Који су основни мотиви руководили Немаце да стрељају Јевреје у окупираној Србији?
3. Ко су све били затвореници у логору Топовске шупе?
4. Анализирај који исти лик се појављује на илустрацијама 2, 4 и 6, и по чему можемо да закључимо да је и он затворен у логору Топовске шупе? Закључи зашто је затворен.
5. Истражи шта се данас налази на месту логора Топовске шупе?
6. Дан раније, 29. септембра 1941. године, у једној другој земљи десио се један од најстрашнијих злочина над Јеврејима у току Другог светског рата. Истражи о којем злочину се ради. Наведи где су све извршена масовна убиства Јевреја у Источној Европи од почетка операције ”Барбароса” – напада на Совјетски савез, до краја октобра 1941.
7. По јеврејском веровању, Јом Кипур је дан када човек може да моли да му се опросте завети које не може испунити. О којем завету говори Рихард? Зашто мисли да тај завет неће моћи испунити? Размисли због чега Рихард каже да више ”нема времена” да Александар буде дете?
8. Истражи зашто се Јом Кипур сматра за један од највећих јеврејских празника.
9. Ко је био Јона према библијском предању?

Задаци на локацији

Направи фото-репортажу о месту на којем је био логор Топовске шупе.

Истражи које грађевине, које су некада служиле као логор, су још увек тамо? Како данас изгледају?

Пронађи спомен плочу посвећену жртвама логора.

Сцена 10 – Одлазак на Сајмиште

1. Зашто се 8. децембар сматра једним од кључних датума када говоримо о Холокаусту на простору немачке окупационе области у Србији?
2. Истражи шта се претходно догодило са већином јеврејских мушкараца на простору Србије?
3. Наведи шта је окупатор наредио да Јевреји могу понети са собом приликом пријаве у дворишту Специјалне полиције у ул. Џорџа Вашингтона.
4. Закључи зашто су Немци тражили да Јевреји ”добро закључају станове” и зашто им је било наређено да предају кључеве?
Истражи шта је било после са имовином Јевреја?
5. Истражи шта се данас налази на месту где је некада била Специјална полиција за Јевреје?
6. Истражи када и како је срушен мост Краља Александра?
7. Објасни зашто је Александар оставио свој црвени аутомобил Богдану?
8. Један други догађај који се десио дан раније, далеко од Београда, практично на другој страни планете, имао је велики значај за даљи ток Другог светског рата.
О којем догађају се ради? Закључи зашто је тај догађај важан за даљи ток Другог светског рата.

Задаци на локацији

1. Направи фото-репортажу о путу породице Фрелих 8. децембра 1941. године:
 - од њиховог стана,
 - до Специјалне полиције за Јевреје,
 - до места на којем је био понтонски мост поред срушеног моста Краља Александра,
 - све до Јеврејског логора на Сајмишту.

Пронађи историјске фотографије одвођења Јевреја у логор на Сајмишту, као и историјске фотографије локација и грађевина које се налазе на том путу. Фотографиши те локације и грађевине, и представи како су та места изгледала некада, и како изгледају данас.

Сцена 11 – Душегупка

1. Са којом сврхом је основан логор на Старом сајмишту (Јеврејски логор Земун)?
2. Истражи где су Немци први пут користили гасни камион (душегупку) за ликвидацију заточеника.
3. Истражи како су се звали двојица СС официра која су возила душегупку. Зашто је немачки официр делио деци бомбоне пре уласка у гасни камион?
4. Које марке је био гасни камион – душегупка? Где је раније у причи Александар видео аутобус исте марке?

Задаци на локацији

Истражи како је изгледао Јеврејски логор на Сајмишту. Пронађи на интернету мапу логора и распоред павиљона. Неки од објеката су срушени после рата, неке нови су изграђени, а неке од оригиналних грађевина из времена логора су још увек ту. На локацији, пронађи историјске грађевине које су постојале и које су корштене у време постојања логора. Истражи где је био улаз у логор, и којим путем је до логора стизао гасни камион – душегупка. Пронађи спомен-плоче и споменике жртвама. Направи фото-репортажу.

Сцена 12 – Нови Београд

1. Зашто је 20. октобар важан датум у историји града Београда?
2. Истражи ко је све учествовао у борбама за ослобођење Београда?
3. Међу ликовима које смо упознали у причи, анализирај ко је све из Павлове породице, страдао у Холокаусту?
4. Како је Павле успео да преживи рат, док су практично сви његови страдали? Истражи на које све начине су Јевреји који су преживели Холокауст успели да се спасу? Наведи неколико примера.
5. Закључи на који начин су Павле и Богдан својим делима доприносили да се очува сећање на жртве Холокауста, и на који начин су доприносили превазилажењу последица рата и страдања?
6. Упореди илустрације сцена 10, 11. и 12. Објасни својим речима шта се дешава на тим илустрацијама.

Задаци на локацији

Направи фото-репортажу о свим локацијама које се помињу у свих 12 сцена приче Црвени аутомобил. Направи интервју са пролазницима (сними видео интервју, или само звучни запис, или једноставно запиши) и питај их да ли знају шта се дешавало на овим локацијама за време Другог светског рата. После, у разреду, направи упоредну презентацију илустрација приче, фотографија локација, и извештај о прикупљеним интервјуима.

Додатни задаци

Прича Црвени аутомобил у ширем историјском контексту

1. Сачини хронологију свих сцена (графичку презентацију у времену) приче Црвени аутомобил и унеси тачне датуме по сценама на временску линију. Закључи који су догађаји у Европи и Србији имали важан утицај на дешавања у причи и судбине главних јунака. Убаци те догађаје у своју временску линију приче Црвени аутомобил. Презентуј и објасни зашто мислиш да су баш ти историјски догађаји важни за причу Црвени аутомобил.

Одговорни за злочине

1. Истражи који су немачки официри и команданти били ухапшени због злодела почињених у Србији, и испоручени Југославији да им се суди. Наведи неке примере.
2. Истражи који су немачки официри и команданти били ухапшени због злодела почињених у Србији, али им је суђено другде. Наведи неке примере.
3. Истражи који немачки официри и команданти који су починили злочине у Србији, нису никада ухваћени, или су пуштени на слободу. Наведи неке примере.
4. Истражи који су српски колаборационисти и издајници били ухапшени и суђени због њиховог учешћа у злочинима почињеним у Србији. Наведи неке примере.

Отпор и помоћ

1. Истражи колико југословенских Јевреја је учествовало у народноослободилачкој борби за ослобођење наше земље?
Пронађи неколико примера познатих (женских и мушких) јеврејских бораца. Одабери неког од њих и припреми презентацију о њеном или његовом животу и борби.
2. Пронађи примере "Праведника међу народима" – људи који су ризиковали свој живот да помогну и спасу Јевреје у Србији за време Холокауста.
Одабери неки од примера и припреми презентацију. Објасни ко је помогао, коме, на који начин, и шта се на крају десило: да ли је неко био успешно спашен, и шта је са спашеним било након рата.
Такође, истражи какве су казне претиле онима који помажу Јевреје за време окупације.

Старо сајмиште после рата

1. Истражи шта се дешавало на месту бившег Сајма и бившег логора у периоду после рата. Које су све нове грађевине подигнуте и за шта су кориштене?
Који познати српски уметници су користили тај простор? Која чувена позоришна представа је ту имала своју премијеру 1953. године?
2. Истражи за шта се данас користе објекти на старом сајмишту (стари, оригинални из времена Сајма и логора, као и нови, изграђени после рата до данас). Направи мапу и означи старе и нове објекте, и њихову намену.

3. Направи упоредне мапе објеката Београдског сајма, логора на Сајмишту, и данас. Обележи како су се објекти звали, односно за шта су кориштени некада, и данас.

Поседна радионица:

Перспектива злочинца

Изјаве немачких официра и војника о стрељањима Јевреја у Србији

1. Изјава једног немачког поручника:
„Када су одређени за стрељање доведени до јаме, где су после стрељања убачени, према упутству које сам добио, саопштио сам им да су по наређењу фирера Адолфа Хитлера због партизанске активности осуђени на смрт. Том приликом користио сам немачки језик. Да ли су затвореници то разумели, измиче мом сазнању.“
2. Извештај немачког поручник Валтера:
„Стрељање испрва није оставило утисак на моје војнике. Али другог дана већ се могло приметити да појединци немају нерава да врше стрељања дуже време. Мој лични утисак је да се за време стрељања не јавља никакав душевни отпор, али се то јавља касније када човек увече на миру о томе размишља“.
3. Исказ немачког војника из јединице која је давала војнике за стрељање:
На питање шта је урадио када је видео да се ради о многим старијим цивилима који, очигледно, нису ни могли да учествују у борби против немачке војске, одговорио је, лежерно: ”Против тога се нисам бунио, јер је овде у Србији било сигурније него ићи у Русију, па и по цену страдања невиних људи, а онима који приликом стрељања нису одмах убијени, да се не би мучили, метком у главу скраћене су муке”.
4. Немачки мајор, говорећи 1962. о стрељањима Јевреја у Србији рекао је:
„Нисам доживљавао извршавање тих наређења нечим нечовечним или неправедним. Васпитан сам да наређења извршавам и према тадашњем схватању нисам имао права да одбијем наређења“

(Извор: Теодор Ковач „Банатски Немци и Јевреји“, Зборник број 9 Јеврејског историјског музеја у Београду 2009. Године)

Прикривање и уништавање трагова злочина

Готово сви Јевреји у Србији су убијени до краја маја 1942.

Новембра 1943. стигла је у Београд „специјална команда 1005“ са главним задатком да се ужурбаним акцијама затру трагови масовних убистава. На стратиштима око Београда, Ниша, Петровграда (данашњи Зрењанин) и другим местима, четири месеца је трајало ископавање лешева, од којих су начинили ломаче и спалили их да би било теже идентификовати жртве и утврдити тачан број убијених. Међу овим телима била си и тела јеврејских жртава: стрељаних, и оних који су угушени у душегупци.

Задатак:

Анализирај однос немачких војника и официра према жртвама. Како они оправдавају убиства? Да ли се осећају кривима? Да ли су свесни да чине злочин?